

**АНТРОПОЛОГІЧНИЙ РАКУРС ФІЛОСОФСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
В ПРАВОСЛАВНОМУ ДУХОВНО-АКАДЕМІЧНОМУ ТЕЇЗМІ
XIX - ПОЧ. XX СТОЛІТТЯ**

Печеранський І. П., Київський національний університет культури і мистецтв

Варто почати з тези, яка лише на перший погляд може здатися далекою від теми нашої доповіді, але це не так: остання економічна криза, яка призвела до глибоких та широкомасштабних зрушень глобального характеру, далеко не обмежилась економікою! Ґрунтовний філософсько-політологічний аналіз цих подій виявив не лише їх жахливі руйнівні наслідки, а й вказав на іншу теорію причинності. Події, які відбулися в світі упродовж останніх десяти років, є, по суті, революційними відносно базових інфраструктур (соціокультурної, політико-економічної, ідеологічної та ін.) життя людей та цілих народів. Мова йде, щонайменше, про дві важливі тенденції: по-перше, кінець євро-центризму та, по-друге, крах “феномену наддержави” в традиційному його розумінні.

Анархічна природа світової економіки, в поєднанні зі швидкими темпами інтернаціоналізації та комп'ютеризації, що є наслідками інформаційно-телекомунікаційної революції, сприяли ерозії ойкумени та етосу життєвого простору національних культур [1].

Це відобразилося й на теорії знання, яку сьогодні неможливо уявити без символу. Інтернетизація світу, його віртуалізація замінили штучними конструкціями відчуття реальної дійсності у всіх сферах життя. Реміфологізація та “нове ідолопоклонництво” за допомогою медіа-міфічних конструкцій насаджують в суспільстві інфантилізм, атеїзм і скептицизм по відношенню до традицій та цінностей. Технократизм та символізм буття межує з аморалізмом та де-секуляризацією. Молоде покоління живе у вигаданому світі “мегазірок” та псевдоавторитетів, де важко знайти місце такій категорії, як “святість”. Це – світ самозабуття!..

В світлі цього, особливо для філософа-історика, цікавим є ре-активація маловідомого досвіду антропо-практик, які представлені філософською традицією православного теїзму XIX – початку XX століття (Ф. Голубинський, Ф. Сидонський, арх. Інокентій (Борисов), В. Кудрявцев-Платонов, П. Юркевич, П. Ліницький, В. Несмелов та ін.). Мова йде про систему теїстичного умогляду або, як висловився російський дослідник С. Пішун, “релігіофілософії” [2, с. 86], творцями якої були професори богослов'я та філософії тогочасних Духовних Академій та Імператорських Університетів.

Попри теоцентризм православно-філософського дискурсу, “наука про людину” відігравала одне з ключових значень в творчості академічних вчених. Зокрема, якщо згадувати Петра Авсенєва та Віктора Несмелова, то вся їхня творчість зводилася до пошуку висхідних засад людського існування. Взагалі, антропологічні розвідки, які здійснювали професори-теїсти можна зрозуміти лише в їх зв'язку з біблійним вченням про людину, патрологією та догматичним богослов'ям. На підставі христологічного та пневматологічного принципів дослідження, вони приходили до розуміння природи людини, як “відкритої системи”, головні інтенції якої спрямовані до Бога. Духовна самотність людини пов'язана з безперервним її зв'язком з Абсолютним Началом, що становить метафізичне ядро її буття. “Вкоріненість” образу Бога в душі, вважали православні вчені, становиться феноменом людського існування. Звернутися до себе через самопізнання, покаяння, очищення розуму та серця – ось основний ргіус православної гносеології та антропології (Чи за допомогою раціонального методу, як у П. Ліницького, чи спираючись на емпіричний

аналіз, що ми зустрічаємо у П. Светлова). Секрет людини – в її внутрішньому світі, в її “Я”, яке розкриває себе через відкриття в собі Первообразу. Звідси, завдання антропологічного аналізу – дістатись тих прихованих глибин нашого “Я”, де зароджується особистість. Тільки як особистість людина може бути предметом антропології.

Отже, в творчості представників православної теїстичної філософії ХІХ – початку ХХ століття ми зустрічаємо не лише антропологічний підхід в сфері гуманітарного та богословського знання, але й, власне, універсальні “рецепти” духовного протистояння тим революційно-кризовим ситуаціям, що становлять загрозу вищезначеним базовим інфраструктурам життя. Лише особистість може встояти проти руйнівного впливу економічних й інформаційно-технологічних “буревіїв” сучасності. Саме вона є реальним буттям, а не міфічно-віртуальною моделлю, вона є тим простором суб’єктивної реальності, де відбувається синтез вищих цінностей «істини-добра-краси», де відбувається синтез віри та розуму, суб’єкту та об’єкту, де стверджуються межі власне людського в людині, через актуалізацію в собі образу Божого.

Література:

1. *Гаджиев К. С. Мировой экономический кризис: политико-культурное измерение / К. С. Гаджиев // Вопросы философии. – 2010. – №6. – С. 3-19. [Электронный ресурс] – Режим доступа до джерела: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=144&Itemid=52. – Назва з екрана.*

2. *Пишун С. В. Антропология русского духовно-академического теизма XIX века / С.В. Пишун // Социальные и гуманитарные науки на Дальнем Востоке. – 2009. – №3 (23). – С. 86-90.*